

'וְאֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפְּרֹכֶת – סִנַּת 'קָרִינָה'...

ספר ויקרא פרק טז

(ב) וַיֹּאמֶר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אֶחָיֶךָ וְאֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפְּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּתָת אֲשֶׁר עַל הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בָעֲנַן אֲרָאָה עַל הַכַּפֹּתָת: (ג) בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפֶרֶז בֶּן בָּקָר לְחֹטָאת וְאֵיל לְעֹלָה:

רש"י על ויקרא פרק טז פסוק ב
 כי בענן אראה – כי תמיד אני נראה עם עמוד ענני, ולפי שגלוי שכינתי עם, יזהר שלא ירגיל לבא זהו פשוטו. ומדרשו: לא יבא, כי אם בענן הקטרת ביום כ:

והנה בפסוק זה יש לעיין:

1. לכאורה ההבדל בין שני הפירושים הוא רק במשמעות תיבת 'בענן' [האם הכוונה לענן הכבוד התמידי שעל המשכן, או לענן המיוחד של הקטורת ביום הכיפורים], מדוע א"כ העתיק בדיבור המתחיל גם את התיבות "כי.... אראה"?
2. מדוע מגדיר רש"י את הפירוש הראשון כ'פשוטו' ואילו השני הוא 'מדרשו'?
3. מהי הצריכותא לשני הפירושים ומדוע לא די ב'פשוטו'?

הקשר בין 'הענן' לאיסור ביאה ריקנית:
 רש"י ראה צורך לבאר כיצד מהווה 'כי בענן אראה' נימוק לאיסור 'ואל יבא בכל עת אל הקדש'?

ההתלבטות בין שני הפירושים:

- המעלה בפירוש הראשון: שעל פיו מבואר בפשטות 'טעם האיסור', שהוא מפני כבוד המלך המתגלה שם.
- הקושי בפירוש הראשון: אמנם מצינו בפסוק נימוק לאיסור הכניסה לקדש 'בכל עת', אבל מזה משמע שיש מצבים מיוחדים שבהם כן יכול הכה"ג לכנוס לקה"ק! אימתו?

וכהערת בבלי יקר על הפסוק:

ואל יבא בכל עת אל הקודש. לשון בכל עת, אינו מדוקדק כי משמע בכל עת לא יבא, אבל לפרקים יבא, והאמת אינו כן שהרי אינו בא כ"א פעם אחת בשנה.

- מעלת הפירוש השני: לפיו מסתבר שהתורה כן הגדירה באילו זמנים כן יכול לכה"ג להכנס? הוי אומר: באותה עת ש'זכסה ענן הקטורת' שהוא ביום הכיפורים, הוא היום שבו מותר לו להכנס בחסות 'ענן הקטורת' המשמש 'מיגון' מה'קרינה' ש'לא ימות'.

- הקושי בפירוש השני: כי תיבת 'בענן' המנוקדת בבי"ת סגו"לה [שהיא כמו ה"א הידיעה] רומזת לענן הידוע, שהוא ענן הכבוד אותו כבר מכיר התלמיד מספר שמות, לא כן 'ענן הקטורת' של יוה"כ שעדיין לא למד עליו [עד להמשך הפרשה] והיה לו להינקד 'בענן' ב"ת בשב"א.

לדוגמה:

ספר תהילים פרק קמז

(ח) הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמְכִיֵּן לְאָרֶץ מָטָר הַמְצַמֵּיץ הַרִים חֲצִיר: [כי אינם 'עבים' ידועים]

על פי הנ"ל יובן גם מדוע העתיק רש"י בד"ה זה גם את התיבות 'כי...יראה', - כי גם פירושן של שתי תיבות אלו משתנה ג"כ לפי כל אחד מהפירושים:

	לפירוש הראשון	לפירוש השני
כי	בגלל	אלא
בענן	[הידוע] ענן הכבוד של השכינה	ענן הקטורת של יוה"כ
אראה	אני מתגלה שם בתמידות	רק דרכו מורשה הוא לראותני

•

בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן – מִי זֹאת'...?

(ג) בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפֶרֶז בֶּן בָּקָר לְחֹטָאת וְאֵיל לְעֹלָה:

רש"י על ויקרא פרק טז פסוק ג

(ג) בְּזֹאת – גִּימַטְרִיָּא שְׁלוֹ ד' מֵאוֹת וְעֶשְׂרֵי רִמּוֹ לְבֵית רֵאשִׁין:

בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן וְגו' – וְאֵף זו [כלומר, ביאתו החדירה] לֹא בְּכָל עֵת, כִּי אִם בְּיוֹה"כ כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בְּסוּף הַפְּרָשָׁה בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ:

ויש לעיין בפסוק זה:

4. בתביבת "בזאת" יקשה מיד, מי זו ה'זאת'?

- אם תאמר: "בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה" – היה לו לומר "באלו".
- אם תאמר: 'בעבודה' הזאת - הרי התיבה 'עבודה' לא הוזכרה לפני זה.

5. במקום להתייחס ולפרש למי הכוונה 'בזאת' – בחר רש"י שלא כדרכו להביא גימטריא...

וביאר בשפתי חכמים:

... וי"ל דכך פירושו של קרא: גימטריא של 'בזאת' [410] פנים, יהיו כהנים דומיא להסך פיהו מושחין אותו בשמן המשחה,

6. וצ"ל למאי נפקא מינא ירמוז זאת הכתוב?

7. ועוד, לדברי השפ"ח שבא להדגיש השוואת כהני בית ראשון לאהרן – היה לו לרש"י להעתיק בדיבור המתחיל גם תיבות "יבא אהרן" [כמו שהעתיק בד"ה שלאחריו: 'בזאת יבא אהרן] ומדוע העתיק רק תיבת "בזאת" [ואפילו בלי וגו'!]

האיסור 'ולא יבוא' תלוי ב'כפורת וארון'? הוקשה לרש"י האמנם איסור 'ולא יבא' מוגבל עד סוף זמן בית ראשון בלבד!

כדמשמע מפסוק זה שאיסור ביאתו בכל עת היא "אל פני הכפורת אשר על הארון ולא ימות כי בענין אראה על הכפורת"

נמצא שבבית שני, בו לא היו לא ארון ולא כפורת, היתכן שאז לא יהא איסור 'ואל יבא'?

נחמיה פרק ו

(יא) "ואמרה האיש כמוני יברח ומי כמוני אשר יבוא אל ההיכל וחי? לא אבוא!"

וגם לפירושו הראשון ש'בענין קאי על 'עמוד ענני... שתמיד אני נראה שם', זה כבר לא היה אפילו בבית ראשון, שהרי 'משמת משה נסתלקו ענני הכבוד' - האם לכן לא יהא שם איסור ביאה לקה"ק כי 'עמוד ענני לא נראה שם'..

מדוע א"כ מדגישה התורה ארון וכפורת?... האמנם בדרך הפשט 'ארון וכפורת הם 'תנאי' לאיסור ביאתו?

כמו שמדייק ביל"ש ויקרא - פרק טז - המשך רמז תקנא בזאת יבוא אהרן מה תלמוד לומר, לפי שנאמר אל הקודש אל פני הכפורת אשר על הארון, שיכול אין לי אלא הקודש שיש בו ארון וכפורת, [כבמשכן ובבית ראשון, אולי רק שם ישנו האיסור] מנין לעשות קדש שאין בו ארון וכפורת כקודש שיש בו ארון וכפורת?

תלמוד לומר אל הקדש [סתם, כל שהוא 'קודש'] לעשות קודש שאין בו ארון וכפורת כקדש שיש בו ארון.

אלא שביל"ש איננו מסיים מדוע א"כ הוצרכה התורה להדגיש 'ארון וכפורת'?

- משלים רש"י בדרך הדרוש [כהמשך לפירוש 'מדרשו' שבפסוק הקודם] ומבאר בד"ה הראשון, שיש לקרא את הפסוק בצירוף לקודמו, כאילו נכתב:

...כי בענין אראה על הכפורת -- [מתי? רק] -- בזאת! [היינו רק ב-410 שנות בית ראשון שהן בגימטריא 'בזאת' אז 'אראה על הכפורת' ותו לא!]

אבל בדרך הפשט גופו של איסור-הביאה בכל עת, איננו מותנה ב'ארון וכפורת' אלא בהיותו 'אל הקודש', לכן לא הותרה גם בבית שני!

[ושמא תאמר: אם אין הארון והכפורת 'תנאי' באיסור 'ואל יבא' - מדוע א"כ מדגישה זאת התורה?]

וגם לפירושו הראשון, מדוע מנמקת התורה האיסור בנוכחות היענין?

ואולי י"ל שאף שכל הבא אל קה"ק שלא ביוה"כ חייב 'מיתה בידי שמים'. יש נפק"מ בצורת-העונש:

- מי שנכנס לקה"ק במשכן [שם שוכן 'עמוד ענני תמיד'] מת באופן ניסי ב'אש מן השמים'.
- מי שנכנס ל'קדש' [שאינו 'עמוד ענני שם', אבל] שיש בו ארון ופרוכת' [כבבית ראשון] מת מיתה חטופה מיידית, אבל אופן מיתתו נראה כיציאת נשמה טבעית כדרכה
- ברם, מי שנכנס לקדש 'שאינו בו ארון ופרוכת' [בבית שני] - אף ש'אינו מוציא שנתו', אבל לא היה ניגף מיד!

למי הכוונה 'בזאת'...?

ומפרש: - ולאף זו [גם ביאתו החרגה] לא כלל עת כי אם ציוה"כ כמו שמפורט בסוף הפרשה בחלק השביעי בענין לחודש:

התיבה היחידה בלשון נקיבה שמופיעה לעיל היא "עת" לכן אמר הכתוב: 'בזאת' [כלומר, רק ב'עת הזאת', בה מביאים 'פר בן בקר לחטאת ואיל לעולה'] רק אז יוכל לבא אל הקודש!